

ศาลเจ้าพ่อพระราม-พระลักษมณ์ ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ศาลเจ้าพ่อพระราม-พระลักษมณ์ ตั้งอยู่ภายในวัดราษฎร์บูรณะ หรือวัดบางปลา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อ พ.ศ. 2424 ชาวบ้านบางลาว (บางปลา) ได้ขุดดินขึ้นมาเพื่อสร้างวัด ขณะที่ขุดได้พบท่อนไม้ตะเคียน เป็นไม้เก่าแก่มียุหลายร้อยปีจำนวน 2 ท่อน จึงนำมาฝังไว้ที่โคนต้นแสมใหญ่ริมคลองบางลาว ชาวบ้านที่พายเรือผ่านไปมาพบเห็นก็จะยกมือไหว้และบนบานขอโชคลาภและความสำเร็จ ซึ่งชาวบ้านก็จะประสบความสำเร็จตามที่ขอ จึงเกิดศรัทธาเลื่อมใสเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านทุกคนเรียกท่อนไม้ศักดิ์สิทธิ์นั้นว่า เจว็ด ต่อมาเมื่อผู้เข้าทรง ชาวบ้านจึงถามว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สิงสถิตอยู่ที่ท่อนไม้คือใคร ก็ได้รับคำตอบว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น คือ เจ้าพ่อพระรามและเจ้าพ่อพระลักษมณ์ ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อประจักษ์แก่ชาวบ้านบางปลาและชาวต่างถิ่น จึงมีผู้สร้างศาลถวาย ปัจจุบันศาลเจ้าพ่อ พระราม-พระลักษมณ์ตั้งอยู่ริมคลองบางปลา

ชาวบ้านบางปลาเล่าว่า เนื่องจากชาวบางปลาในอดีตนิยมทำอาชีพหาปลา เมื่อ สัจจรไปมาทางน้ำจะวกน้ำบริเวณหน้าศาลมาประพรมที่เรือ เชื่อว่าจะทำให้หาปลาได้มากเป็นพิเศษ วันที่ 15 เมษายนของทุกปี ชาวบ้านจะทำพิธีสงฆ์เจว็ด ในอดีตมีเจว็ดอยู่ที่ศาล เจ้าพ่อ พระลักษมณ์-พระราม 14 เจว็ด และศาลเจ้าพ่อเสือ 8 เจว็ด อัญเชิญเจว็ดทั้งหมดแห่ไปรอบ เกาะบางปลาเพื่อให้ชาวบ้านได้สงฆ์ชาวบ้านจะสงฆ์โดยเทด้านบนของเจว็ดแล้วใช้ขันรองน้ำ ที่ไหลลงมาเพื่อนำไปพรมบ้านเรือนเพื่อเป็นสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัว ปัจจุบันเนื่องจากมีชาวบ้านอยู่อาศัยมากขึ้น จึงใช้วิธีสงฆ์แบบสงฆ์พระ นอกจากการสงฆ์เจว็ดแล้ว ชาวบ้าน บางคนยังจุดธูปและนำพวงมาลัยไปคล้องที่เจว็ดเพื่อบูชาสักการะอีกด้วย

หลังจากแห่รอบเกาะบางปลาแล้วจะอัญเชิญเจว็ดกลับมาไว้ที่ศาลเพื่อให้ชาวบ้านได้ สักการะในตอนกลางคืนจะมีมหรสพตลอดคืน รุ่งเช้าวันที่ 16 เมษายน ชาวบ้านจะทำบุญเลี้ยงพระและรับประทานอาหารร่วมกัน หลังจากนั้นชาวบ้านจะแสดงละครถวายตลอดวัน (สภาวัฒนธรรมอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ, 2551: 185)

ปัจจุบันมีเจว็ดไม้รวม 8 องค์ที่อยู่ภายในศาล ได้แก่ เจว็ดพ่อพระราม เจว็ดพ่อ พระลักษมณ์ เจว็ดพ่อหนุมาน เจว็ดพ่อสุครีพ เจว็ดพ่อชมพูพาน เจว็ดแม่สีดา เจว็ดแม่ เบญจกาย และเจว็ดเจ้าพ่อแสน เจว็ด 7 องค์ เป็นชื่อตัวละครจากเรื่องรามเกียรติ์ที่หายไปเป็นตัวละครศักดิ์สิทธิ์น่าสนใจว่า ประวัติความเป็นมาแต่เดิมกล่าวถึงเพียงเจว็ดพ่อพระรามและ พ่อพระลักษมณ์ เจว็ดองค์อื่น ๆ จึงเป็นการกำหนดชื่อให้สอดคล้องกับเจว็ดทั้งสององค์เป็นสำคัญ ทำให้ในชุมชนบางปลาเมื่อเจว็ดทั้งตัวละครพระ ตัวละครนาง และตัวละครลิงที่มีที่มาจากเรื่อง รามเกียรติ์นอกจากเจว็ดและรูปเคารพที่สร้างขึ้น ใหม่แล้วยังพบว่าภายในศาลมีรูปเคารพ พระรามและพระลักษมณ์ที่ได้รับการเคารพบูชามาแต่เดิมด้วย

อาจกล่าวได้ว่า เจ้าพ่อพระราม-พระลักษมณ์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พึ่งทางใจของคนตำบลบางปลา โดยคนบางปลานิยมขอพรให้สมความปรารถนา ให้มีความสุข ขอให้ช่วยให้ไม่ติด ทหารและนิยมแก้บนด้วยการมาร่วมขบวนแห่ประจำปี ในวันที่ 15-16 เมษายน ของทุกปี หรืออาจแก้บนด้วยหัวหมู เป็ด ไก่ ในงานแห่เจว็ดเจ้าพ่อทุกปีคนตำบลบางปลาจะไม่ค่อยเดินทางไปไหน โดยจะรอรอบเกาะบางปลาเพื่อที่จะได้สงฆ์เจ้าพ่อและ

รองรับน้ำมนต์จากเจี๊วต์เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัวและตนเองและเชื่อว่าจะทำให้ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ มีแต่ความสุขความเจริญในครอบครัว การงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีในอดีตขบวนแห่จะเริ่มต้นจากศาลเดินรอบเกาะ จนกลับมาที่วัดในเวลาเย็น ตอนค่ำคนบางปลา นิยมมาร่วมงานปิดทองเจี๊วต์และคุมหรรสพ เช่น ละครชาตรี ลิเก รำวง เป็นต้น ในช่วงเช้าของวันที่ 16 เมษายน จะมีการทำบุญเลี้ยงพระในเวลา ประมาณ 8.00 น. จากนั้นจะเป็นการแสดงละครชาตรีและตามด้วยการถวายของแก่นบนหรือรำแก่นบน

นางสุชาดา มีกลิ่นหอม ผู้ดูแลศาลเจ้าพ่อพระราม-พระลักษมณ์ (สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2563) เล่าถึงความเป็นมาของศาลเก่าว่าศาลเก่ามีแต่เจี๊วต์ ยังไม่มีรูปหล่อคนโบราณสมัยก่อนไหว้ศาลด้วยพวงมาลัยกระดาศลักษณะกลมๆ ข้างล่างเป็นดอกจำปา มะลิก็เป็นกระดาศ ศาลหันหน้าเฉียง ๆ คล้ายหันหน้าออกน้ำ ภายหลังรื้อถมที่และตั้งศาลใหม่ โดยพ่อฝันว่าเจ้าพ่อพระราม-พระลักษมณ์มาเข้าฝันให้ไปเอาของด้านข้างใต้ศาลมีสมบัติเก่าแก่และกำนันจะมาถมที่ แต่พ่อก็ไม่ได้ไป ครอบครัวจึงผูกพันกับเจ้าพ่อพระราม-พระลักษมณ์

นอกจากนั้นยังได้เล่าถึงประเพณีแห่เจี๊วต์เจ้าพ่อพระราม-พระลักษมณ์แต่ครั้งอดีตว่าประเพณีแห่เจี๊วต์มีมานานแล้ว บ้านใครที่มีเจี๊วต์อยู่ก็เอามาร่วมแห่ เอามาสร่งน้ำ เวลาแห่คนจะเอาน้ำไปสร่ง โดยจะเอาของไปรองและเอาน้ำกลับบ้านหรือเอามาประพรมร่างกาย ซึ่งเป็นความเชื่อว่าจะได้ปกป้องรักษา คุ้มครอง เจี๊วต์ที่เห็นในศาล พวกเจี๊วต์สุครีพ หนุมาน เป็นรุ่นที่หลังพระราม พระลักษมณ์ ไหว้ในศาลด้วยกัน การแห่ขึ้นสะพานรอบเกาะเริ่มแห่ประมาณ บ่าย 2 มาถึงก็ค่ำชาวบ้านก็มาไหว้ จุดธูปสร่งน้ำและเอापวงมาลัยมาคล้อง ตอนกลางคืนจะมาอีกครั้งเพื่อปิดทองคนที่ถือเจี๊วต์แห่เป็นคนที่สามารถกันเอง คนที่ถือองค์พ้อมักไม่เอาคน กินเหล้าสามารถเปลี่ยนกันกลางทางได้ บางคนอาจจะบนไว้ต้องมาถือใช้บน โดยให้ถือคนเดียวต่อองค์และไม่ได้มีข้อห้ามว่าต้องเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย

ในอดีตพบว่าการประทับเจ้าพ่อพระรามที่ศาลด้วย ดังข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า ร่างทรงพ่อพระรามเป็นผู้หญิงเท่าๆ ใส่ชุดสีเขียว ถือศร ไม่รำ แต่ทำท่าเหมือนผู้ชาย ซึ่งเป็นสายของยายล้วน ยายม้วน 2 คนพี่น้อง ยายล้วนเป็นพี่ นามสกุลบัวแย้ม ยายม้วนเป็นน้อง นามสกุลรีนเริง ส่วนใหญ่ทรงแต่พ่อพระราม พ่อพระลักษมณ์ ไม่ได้ทรงด้วย ส่วนใหญ่เจ้าพ่อมาให้พร มาประพรมน้ำมนต์มาเจิม สมัยแต่ก่อนใครไปขอพร ท่านก็เป่าหัวเหมือนกับ ว่าท่านเป็นร่างของพ่อพระราม แต่เดี๋ยวนีไม่มีแล้ว เนื่องจากว่าไม่ได้จับใคร (รัตนพล ชื่นคำ.2565: 65-70)